

Nr 19.

Ankom till Riksdagens kansli den 3 mars 1910 kl. 4 e. m.

Utlåtande i anledning af väckta motioner om skrivelser till Kungl. Maj:t angående dels rätt för annan än präst i svenska kyrkan att förrätta jordfästning, dels ock lagstiftning om borgerlig begrafning.

Lagutskottet har till behandling i ett sammanhang förehaft två inom Andra kammaren väckta, till utskottet hänvisade motioner, nr 74 af herr *J. Byström* och nr 10 af herr *Knut Kjellberg*.

Herr *Byströms* motion är af följande lydelse:

*Herr Byströms
motion.*

»När frågan om befrielse för dissenters från att betala skatt till statskyrkan var under debatt, framhölls från vissa håll såsom skäl mot denna skattebefrielse, att statskyrkopräster hade så mycket att göra äfven för de frikyrkliga eller dissenters, att den ifrågasatta befrielsen ej borde medgifvas. Detta framgår af bland annat dissenterskattekommitténs utlåtande af den 29 augusti 1907. Då slutligen lindring i denna skatt beslöts af Riksdagen, kunde det ske endast för hälften af den ifrågavarande skatten för inkomst af kapital och arbete. Hvad angår sådan skatt för fastighet beviljades ingen skattebefrielse eller skattelindring. Principen om det berättigade i dissenters befrielse från skatt till statskyrkan har emellertid blifvit fastslagen, äfven om man vågade taga blott ett ytterst litet steg på den inslagna vägen.

Men då man talar om den arbetsbörda, som åligger prästerskapet, och såsom somliga göra, nästan klaga däröfver, vore det väl skäl i att se till, om icke ytterligare något af detta arbete skulle kunna läggas på andra utan att religion och kyrka därigenom på minsta sätt äfventyrades och utan att det behöfde kosta staten något. Detta är en sak, som man också

bör hafva i åtanke, då man åter går att reglera löner och arbete för statskyrkans präster. Allt det arbete, som kan utföras af andra än af statskyrkans präster och lika bra, som om prästerna gjorde det, samt dessutom icke kostar staten något, bör man väl gifva dessa andra laglig rätt att utföra. Redan nu äro prästerna befriade från åtskilligt, som de förr hade att uträtta.

Det är för det första ett stort antal barn, som de ej behöfva döpa, emedan deras föräldrar af en eller annan anledning anse, att dopet bör få anstå till dess att barnet vuxit upp till den ålder, att det själfvt kan i detta stycke göra sitt eget val eller bestämma öfver sig själfvt. Dessutom torde dop af lekman eller af frikyrklig pastor allt mer och mer kunna betraktas lika giltigt, som om det vore verkställt af statskyrklig präst.

En liflig predikoverksamhet öfvas äfven af andra än statskyrkans präster, och detta bör vara en stor lindring i det officiella kyrkliga arbetet.

Nattvardsgäster betjänas numera till betydande antal utanför de statskyrkliga templens murar.

Vigsjar förrättas ganska ofta af dels vissa frikyrkliga predikanter och dels af den borgerliga myndigheten enligt lagen af den 6 nov. 1908.

Ännu ett annat område finnes, där man skulle kunna, utan våda för god sed och god ordning, låta andra än statskyrkliga präster vara officianter, och det är vid jordandet af döda. Utan risk af minskad aktning och vördnad för stundens betydelse och den religiösa helgd, som därmed kan vara förenad, skulle en pastor för en frikyrklig församling lika väl som en statskyrklig sådan kunna förrätta jordfästning eller begrafning. Det borde icke heller anses vara orimligt begärdt, att den predikant, som tjänat en person i fråga om hans andliga fostran från det han blef döpt och tills han somnat i döden, också skall oberoende af statskyrkans tjänare få, om han vill och vederbörande familj det önskar, göra den aflidne den sista tjänsten och så att säga viga hans stoft vid jorden.

De ganska ofta förekommande fall, då begrafning skett utan prästerligt biträde, visa att en ändring i lagen om jordfästning af år 1894 är behöflig, och att ej få åstunda det. Före år 1894, då denna lag antogs, hände det ganska ofta, att frikyrkliga predikanter officierade vid jordandet af döda. Äfven sedan har detta skett. Till en början har man emellertid trott, att nya lagen om jordfästning förbjudit andra än präster att förrätta begrafning. Så torde emellertid ej vara fallet, och i alla händelser synes det ej finnas någon straffpåföljd för den, som utan att vara präst begrafver en död. I metodisternas tidning, Svenska Sändebudet, för den 15 okt. 1903 förekommer följande notis, som belyser detta förhållande:

»Pastorn i Fröderyd, Jönköpings län, hade anmält hos länsstyrelsen

att liket efter Jonas Peter Jonasson blifvit, enligt den afiidnes i lifstiden uttalade önskan, begrafvet utan biträde af präst.

Länsstyrelsen lät i anledning häraf länsman Almfeldt väcka åtal och häradsrätten dömde den afiidnes anhöriga att låta begrafva liket enligt lagen af den 25 maj 1894. Men hofrätten ansåg, att länsmannen icke haft rätt att anställa åtal och upphäfde utslaget.

Nu gick pastorn till domkapitlet och detta till Kungl. Maj:t, som infortrade justitiekanslerns utlåtande.

Denne har nu hemställt, att då ingen straffpåföljd finnes stadgad för ett sådant begrafningssätt som ifrågavarande, domkapitlets framställning må lämnas utan afseende.»

Flera gånger hafva strider om begrafningar uppstått mellan präster och frikyrkliga predikanter, naturligtvis i de flesta fall beroende på trångbröstad lagstiftning eller otydlig och olämplig sådan eller också på ofördragsamhet från vederbörandes sida. På en del ställen ha dessa förhållanden föranledt något som fått namnet »begrafning med trumma». Om hvad detta är, torde man kunna bilda sig ett ömdöme af följande notis, som stod i tidningen Eskilstuna Kuriren i oktober 1903 med anledning af förut nämnda utlåtande af justitiekanslern:

»Nu borde väl värdig prästerskapet kunna upphöra med att på graf-sedlarna för lik efter personer, hvilkas begrafning ombesörjes af andra religiösa samfund särskildt skriva: »Begrafves med trumma».

Så är fortfarande praxis i Eskilstuna pastorat, och förmodligen är förhållandet enahanda på en del andra orter.

Påskriften å begrafningssedeln: 'Begrafves med trumma' betyder anvisning till dödgräfvaren att inrätta en trumma från marken till kistan. När tjänstgörande prästen någon dag senare kommer och verkställer jordfästning enligt statskyrklig ritual, skall mullen gå genom trumman till kistan.»

Men det är ej blott då en frikyrklig förrättat begrafningen, som man använder trumma. Detta lär ske äfven i en del aflägsna annexförsamlingar, som mera sällan få besök af moderförsamlingens pastor. Där ned-sättas liken i grafven, som af dödgräfvare igenskottas, sedan en trumma eller ett större rör, som räcker från grafvens botten upp till dess öfre kant, ställts på kistan. När prästen sedan kommer till platsen, förrättas jordfästningen. Det lär ibland hända, att ganska lång tid förflyter mellan grafsättningen och jordfästningen. Äfven dessa dröjsmål skulle undvikas, åtminstone i många fall, om annan än statskyrklig prästman eller den, som på grund af dissenterlagen af den 31 oktober 1873 har rätt att förrätta jordfästning, ansåges hafva laglig befogenhet att begrafva en död.

I flera andra land äro bestämmelserna om hvem som kan förrätta en begrafning ej så exklusiva som hos oss.

I Danmark antogs en »Lov om forskellige Forhold vedrørende Begravelser den 19 April 1907» och på grundvalen af densamma yttrar pastor M. Jørgensen i Köpenhamn:

»Enligt den senaste lagen ha alla frikyrkliga samfund rätt att begrafva sina döda på landets kyrkogårdar och i de därtill hörande grafkoren utan prästernas medverkan och utan det dessa i minsta mån ha rätt att hindrande ingripa.»

Angående hithörande förhållanden skrifver en tysk frikyrkoman, redaktör J. G. Lehmann i Kassel följande:

»Begrafningen af våra döda är här i Tyskland alltjämt en omstridd fråga, när vi ha att skilja mellan

- a) kyrkogårdar, som tillhöra kommunerna, och
- b) kyrkogårdar, som tillhöra statskyrkan.

På de förstnämnda är det oss tillåtet, på de senare förbjudes det oss ofta, och detta har gifvit anledning till en mångfald processer, i hvilka vi mestadels blifvit frikända, men också mången gång fällda till ansvar».

De frikyrkliga i England hafva enligt »Burial Laws Amendment Act, 1880» och »Burial Act, 1900» tillåtelse för sina predikanter att förrätta begrafning.

Nu torde det ej vara lämpligt, att alla frikyrkoförsamlingars föreståndare beklädas med legal rätt att förrätta jordfästning eller begrafning. Det kan ju bero på deras större eller mindre utbildning för sitt kall och på om de ägna sig helt åt en predikares verksamhet. Därför har jag tänkt mig, att särskildt forum skulle afgöra, hvilka som eventuellt kunde få denna rätt. Ett sådant forum vore för hvart och ett frikyrkosamfund dess predikantseminarium eller teologiska läroverk. Ett annat sådant vore för hvarje samfund dess öfverstyrelse eller högsta ledning. Och jag menar, att här ifrågasatt rättighet skulle gifvas åt vederbörlig person, antingen han har utträdt ur statskyrkan eller icke. Sedan rekommendation vore utfärdad, skulle saken prövas af någon officiell myndighet, som hade att sanktionera eller också att vägra den ifrågasatta rättigheten. Denna myndighet kunde vara Kungl. Maj:t eller vederbörande Konungens befallningshafvande.

På grund af hvad jag nu anfört, får jag vördsamt hemställa, att Riksdagen ville besluta, att hos Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till sådan lagändring, att äfven annan person än präst i statskyrkan och den, som

enligt Kungl. Maj:t:s nådiga förordning angående främmande trosbekännare den 31 oktober 1873 är jämställd med statskyrkopräst, må kunna berättigas att förrätta begrafning.»

Herr *Kjellberg* har i sin motion anfört följande:

Herr Kjellbergs motion.

»Alltmera har det lagstiftningsarbete, som rör sig på statens och kyrkans gemensamma eller fordom gemensamma område, gått i riktning att frigöra svenska kyrkans medlemmar från kyrkligt tvång. Så har skett genom lagen om äktenskaps ingående den 6 november 1908, så genom sistlidne Riksdags skrivelse angående utträde ur statskyrkan, så genom samma Riksdags skrivelse angående edgångs utbytande mot högtidlig försäkran.

Hvarje lagstiftningsåtgärd, som gör kyrkliga former valfria, är ett glädjande tecken på tillmötesgående mot nyare tiders allt större kraf på samvetsfrihet och på ärlighet äfven i religiösa frågor.

Emellertid är (kyrklig) jordfästning alltjämt obligatorisk för den, som vid sitt frånfälle tillhör svenska kyrkan (lag om jordfästning den 25 maj 1894 § 2), om också begrafning utan föregående jordfästning icke läser leda till någon straffpåföljd för den eller dem, som föranstaltat densamma, hvilket torde framgå af följande.

Sedan J. P. J. i F. församling af Jönköpings län affidit, hade liket efter honom blifvit i enlighet med hans i lifstiden uttalade önskan begrafvet utan biträde af präst. På framställning af pastor väcktes åtal mot den eller dem, hvilka varit ansvariga för att laga jordfästning icke ägt rum. Genom utslag af 5 maj 1902 ålade häradsrätten den aflidnes måg J. E. E. P. att inom en månad efter utslaget dag låta på sätt lagen af 25 maj 1894 föreskrifver begrafva den aflidne vid äfventyr att eljest länsmanen på P:s bekostnad ägde föranstalta om begrafningen. Hofrätten däremot förklarade genom utslag af 31 december 1902 vederbörande länsman icke hafva varit lagligen berättigad att mot P. anhängiggöra talan af förevarande beskaffenhet och förty undanröjt häradsrättens utslag. — Pastor hänsköt ånyo målet till Konungens befallningshafvande, som dock ansåg ärendet icke vara af beskaffenhet att till något Konungens befallningshafvandes vidare yttrande eller någon dess åtgärd föranleda. — Domkapitlet i Växjö, där pastor sedermera förfrågat sig, huru med ifrågasvarande ärende nu borde förfaras, hemställde hos Kungl. Maj:t om föreskrift. — Med anledning häraf infordrade Kungl. Maj:t utlåtande från justitiekanslersämbetet, som sedermera anförde att, då, såsom Konungens befallningshafvande i Jönköpings län yttrat, straffpåföljd icke meddelats för det fall, att begrafning förrättas på sätt i förevarande fall skett, samt

gällande lagstiftning ej heller anvisat annan utväg för upprätthållande af de angående jordfästning gifna bestämmelser, föranläts ämbetet hemställa, det Kungl. Maj:t måtte lämna domkapitlets framställning utan afseende. — I justitiedepartementets skrifvelse af den 3 oktober 1903 till justitiekanslersämbetet meddelades, att Kungl. Maj:t lämnat domkapitlets framställning utan afseende.

Med ordet jordfästning betecknas en kyrklig handling, hvarvid tillvägagående följer kyrkohandbokens föreskrifter. Ifrågavarande ritual bör väl — liksom kyrkliga bruk öfver hufvud taget — förutsätta en något så när motsvarande grunduppfattning hos dem, på hvilken eller inför hvilka den tillämpas. I sådana fall, där den döde, medan han lefde, och hans närmaste anhöriga finna det föreskrifna jordfästningsformuläret i all dess korthet innehålla sådant, som strider mot deras uppfattning, så måste väl erkännas, att den högtidliga akt, hvarigenom en bortgången öfverlämnas åt den sista hvilan, i betänklig grad förvanskas därigenom, att ord och former, hvilkas innebörd icke omfattas af dem det vederbör, komma till användning.

För hvar och en, som medgifver de religiösa föreställningarnas djupt ingripande betydelse, trots deras i oändlighet växlande former, måste det vara klart, att ett slentrianmässigt användande af kyrkliga ritualer utan motsvarande anda och utan motsvarande uppfattning hos dem, bland hvilka de förekomma, skall verka stötande för de i djupaste mening religiösa och förslöande på känslan för sanning och ärlighet. Visserligen kunna ju häfdvunna former, äfven där de förlorat sin ursprungliga innebörd, för många vara tilltalande på grund af vana och minnen, men hvar och en, som önskar ärlighet äfven i religiösa ting, måste ogilla tvånget till jordfästning.

Det sätt, hvarpå statskyrkans prästerskap stundom uppträder vid för rättningar af nu omtalade art, framgår bland annat af justitieombudsmannens ämbetsberättelse till innevarande Riksdag, hvari omnämnas tvenne fall under sistförflutna året, där han ansett sig böra af eget initiativ ingripa (se berättelsen sid. 88 och 89). Under förra året relaterades i pressen en händelse (liksom de båda nyssnämnda fallen från Bohuslän), då en kyrkoherde vid en äldre, oförvitlig mans jordfästning tillämpade kyrkohandbokens föreskrift om »lämpliga» psalmverser genom att föredraga följande, som jag ansett här böra citeras:

Tänk ock därhos, hvad grym och gräslig plåga dem ondom är beredd i afgrunds låga; där tröst ej finns och ej förlossnings hopp; de brinna där, men brinna aldrig opp.

Rys, hisna, skälf, bäf, darra, kropp och leder! Res dig, mitt hår! Min tanke stiger neder till afgrunds djup och ser hvad kval där är, som fräter allt, men ingenting förtär.» (Psalm 46: 10, 11).

Den afidne lærer i många år hafva tillhört nationalgoodtemplarorden, men nykterhetsrörelsen hör som bekant icke till de af statskyrkoprästerna i Bohuslän omhuldade nutidsföreteelserna. Förmodligen var det icke kyrkoherdens mening, att å kyrkans vägnar »straffa en affiden eller tillfoga honom någon skymf», utan kanske ville han blott ge tillfälle åt »kyrkan såsom bärare af kristlig tro och lifsåskådning» att »uttrycka sin sorg» (citaten hämtade ur kyrkolagskommitténs utlåtande den 5 april 1902, sid. 79 och 80 vid frågan om jordfästning i stillhet).

Otvifvelaktigt skulle vid ett stort antal begrafningar ett både värdigare och för de sörjande mera tilltalande uttryck för deras afsked till en hädangången kunnat gifvas utan de af kyrkohandboken föreskrifna formerna med tillhörande »lämpliga» anföranden å tjänstens vägnar!

Under det åtskilliga, vid olika tillfällen utfärdade resolutioner medgifva främmande trossamfunds prästerskap att förrätta vigsel, finnas icke några som helst föreskrifter angående begrafning af döda, som icke tillhört svenska kyrkan, mer än kungl. förordningen den 31 oktober 1873, hvarigenom främmande trosbekännare efter anmälan hos vederbörande kyrkoherde äga att på allmän begrafningsplats erhålla lägerstad för sina döda.

I Danmark genomfördes för några år sedan en lagstiftning i samma syfte, som denna motion afser. Ur »Lov om forskellige Forhold vedrørende Begravelser den 19 April 1907» må här anföras följande:

»§ 2. Folkekirkens Medlemmer kunne begraves paa Folkekirkens Kirkegaard og fra dens Begravelseskapeller uden Medvirkning af Folkekirkens Præster (borgerlig Begravelse), naar den afdøde ved en i Testamentsform affattet Erklæring, der kan skrives paa ustemplet Papir, har truffet Bestemmelse herom.

For at Erklæringen om at ville begraves borgerlig kan tages til Følge, udkræves, at den paagældende, da han afgav Erklæringen, var fyldt 15 Aar og ved sin Fornufts fulde Brug. Naar saadan Erklæring afgives af Personer i Alderen mellem 15 og 18 Aar, maa desuden Forældres eller Værgers Samtykke foreligge. For Personers vedkommende, som ikke ere fyldte 15 Aar, er det tilstrækkeligt, at Forældre eller Værgere begære borgerlig Begravelse, naar de bestille Begravelsen.

§ 3. Ved borgerlige Begravelser tillades paa Begæring af den, som bestiller Begravelsen, Tale og Sang, Medbringelse af Faner og anden Højtidelighed, dog at intet maa foretages, som strider imod den Sæmmelighed

og Orden, der bør iagttages paa Kirkegaarde, og imod det Hensyn, der skyldes Folkekirken. Ved disse Begravelser foretages ikke Jordpaakastelse. Ingen Tale maa holdes eller Sang afsynges imod de nærmestes Ønsker.

Ansvar for, at alt foregaar sømmeligt og med Orden, paahviler den, der har bestilt Begravelsen hos Kirkegaardsbestyrelse.

§ 4. Aftale om borgerlig Begravelse træffes i København og andersteds, hvor der findes et eget Begravelsesvæsen, med dettes Bestyrelse og ellers med vedkommende Sognepræst, hvilke have at paase, at de Bevisligheder, der maa forelægges, forinden Begravelse kan iværksættes, foreligge, og at saadan Begravelse ikke maa finde sted samtidig med en anden Begravelse paa samme Kirkegaard, samt at den ikke ansættes til en Tid og under Omstændigheder, hvorved den kan virke forstyrrende paa Gudstjenestes Afholdelse eller kirkelige Handlingers Foretagelse i Sognekirken.

§ 5. Ved Begravelser paa Folkekirkens Kirkegaarde af Personer, der staa udenfor Folkekirken, finde de ovenfor under §§ 3—4 om borgerlige Begravelser indholdte Bestemmelser tilsvarende Anvendelse. — — —»

Den citerade danska lagen omfattar föreskrifter både i fråga om (kyrklig) jordfästning och i fråga om borgerlig begrafning, hvarjämte främmande trossamfunds begrafningsformer inbegripas. Den svenska lagen om jordfästning af den 25 maj 1894 rör endast (kyrklig) jordfästning af svenska kyrkans medlemmar.

Tiden synes nu vara inne för en sådan lagstiftning, som för medlem af svenska kyrkan möjliggör s. k. borgerlig begrafning (utan föregående jordfästning), då behörigt intyg utvisar, att den aflidne i lifstiden själf förordnat eller uttalat bestämd önskan därom, eller, då fråga är om minderåriga, den aflidnes föräldrar sådant önska.

De föreskrifter rörande jordfästning och begrafning, som för närvarande gälla med hänsyn till sanitära, rättsmedicinska och statistiska kraf, kunna göras lika effektiva i de fall, där begrafning icke föregås af jordfästning.

På grund af hvad sålunda anförts, får jag vördsamt hemställa, att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det tackes Kungl. Maj:t inför Riksdagen framlägga förslag till lag angående s. k. borgerlig begrafning.»

Utskottets
yttrande.

Lagen om jordfästning den 25 maj 1894 afser enligt sin ordalydelse dödsfall inom svenska kyrkan och föreskrifver såsom ovillkorlig form för begrafning af dess medlemmar jordfästning, förättad af präst inom kyrkan.

Huru i detta afseende skall förfaras, då den afiidne ej tillhört svenska kyrkan, därom finnas ej direkta föreskrifter. Dock får det anses vara med jordfästningens karaktär af religiös handling samt med grunderna för gällande dissenterförordning, kungl. förordningen den 31 oktober 1873 angående främmande trosbekännare och deras religionsöfning, öfverensstämmande, att medlem af till offentlig religionsöfning här i landet berättigadt trossamfund jordfästes af präst inom vederbörande samfund. Underförstådt synes detta också vara i en samma dag som sistnämnda författning utfärdad förordning, att främmande trosbekännare äga att efter anmälan hos vederbörande kyrkoherde på allmän grafplats erhålla lägerstad för sina döda.

Herr *Byström* åsyftar nu att utsträcka befogenheten att jordfästa äfven till andra personer än svenska kyrkans eller till offentlig religionsutöfning här i landet berättigad församlings prästerskap.

Med afseende härå vill utskottet till en början erinra, att härvid naturligen ej hvarje mer eller mindre löslig sammanslutning kring en afvikande kristligt religiös ståndpunkt kan komma i betraktande, lika litet som den ifrågasatta rätten — hvilket motionären ej heller förutsatt — bör kunna tillerkännas hvarje föreståndare eller predikant inom sammanslutningen. Att i dessa afseenden uppdraga gränsen någonstädes utanför den af dissenterförordningen fastslagna skulle väl alltid vålla svårighet. Önska de med den nuvarande ordningen missnöjde öfvergå till annat trossamfund, eller vilja de bilda eget sådant samfund, som här i landet kan få utöfva sin religion, står det dem alltid fritt att utträda ur kyrkan; och bör det väl ofta vara anhängarna af en särskild religiös åskådning angeläget att gifva sitt samfund den fasthet i organisationen, att de kunna blifva delaktiga af dissenterförordningens förmåner. Angående den åter, som finner med sin fördel mera förenligt att kvarstå i kyrkan, lærer väl gälla, att han bör finna sig i dess fastställda ordning och bruk, äfven om en eller annan enskildhet ej tillfredsställer honom.

Emellertid är i nu omförmälda hänseende att beakta, att Riksdagen i skrifvelse den 9 mars 1909 hos Kungl. Maj:t anhållit, att Kungl. Maj:t ville taga i öfvervägande, under hvilka villkor det må kunna tillåtas medlem af svenska kyrkan att, äfven utan uppgifven afsikt att öfvergå till annat trossamfund, utträda ur kyrkan, äfvensom huru gällande lagstiftning lämpligast må kunna ändras därhän, att främmande trosbekännare och de som anmält sig till utträde ur kyrkan ej på grund där af uteslutas från rätt att deltaga i afgörandet af frågor, som icke prövas vara af beskaffenhet att bära allenast af kyrkans medlemmar handläggas. Genom den lagstiftning, som kan blifva en följd af denna utredning, lär deras ställning i allmänhet, hvilka, ehuru hittills kvarstående inom kyrkan,

inom densamma bildat mer eller mindre fasta religiösa sammanslutningar, blifva reglerad.

Hvad därefter angår det i herr *Kjellbergs* ifrågavarande motion berörda ämnet om utredning och förslag till lag om införande af s. k. borgerlig begrafning, vill utskottet äfven hänvisa till omförmälda riksdagskrifvelse. Beträffande den, som i trots af den möjlighet, som till följd däraf bör blifva beredd, kvarstår såsom medlem af kyrkan, bekänner sig till dess lära och åtnjuter dess förmåner, lär det väl sällan komma i fråga, att han komme att begagna sig af den rätt, som motionären vill bereda, att efter döden behandlas såsom saknande hvarje gemenskap med den kyrka, han i lifstiden tillhört. I många fall lär han väl ej heller alldeles vilja bortse från det förhållande, att hans begrafning tillika har karaktären af en de efterlevandes eller samhällets gärd åt den döde. Med tanke härpå finner han det kanske riktigt eller billigt, att hänsyn i viss mån tages jämväl till deras uppfattning, eller att åtminstone hans egen under någon viss form uttalade mening om sättet för hans jordande ej bör blifva ensam bestämmande därför. Men äfven om det oaktadt den af motionären nu påyrkade rätten skulle komma till ett visst begagnande, bör väl en förändring af den art, som här ifrågasättes, hafva till förutsättning tillvaron af ett verkligt behof eller en mera allmänt utbredd uppfattning om det berättigade och lämpliga i det kraf, som här framburits. Och den omständigheten, att i ett eller annat enstaka fall en tjänstgörande prästman skulle hafva handlat mindre välbetänkt, bör tydligen ej få tagas som bevis för att kyrkans tjänare i allmänhet missbruka sin ställning i det hänseende, hvarom nu är fråga. Hvad särskildt angår det af motionären i sådant afseende anförda exemplet angående förekomsten vid en jordfästning af en af honom citerad psalmvers, har till utskottet anmälts, att den återgifna skildringen af hvad därvid förekommit är fullkomligt stridande mot verkliga förhållandet.

På grund af hvad utskottet sålunda anført, får utskottet hemställa,

- 1) att herr Byströms ifrågavarande motion icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda, samt
- 2) att herr Kjellbergs förevarande motion icke heller måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 3 mars 1910.

På lagutskottets vägnar:

ERNST TRYGGER.

Reservationer:

Beträffande utskottets hemställan under 1):

Herrar *Lindhagen*, *Pettersson* från Södertälje, *Jansson* i Edsbäcken, *Berggren*, *Åkerman* och *Karlsson* i Fjäl hafva ansett, att utskottet bort tillstyrka herr *Byströms* ifrågavarande motion.

Beträffande utskottets hemställan under 2):

Herrar *Lindhagen*, *Pettersson* från Södertälje *Åkerman* och *Karlsson* i Fjäl hafva ansett, att utskottet bort tillstyrka herr *Kjellbergs* förevarande motion.

Till stöd för förenämnda under punkterna 1:o och 2:o anförde reservationer anförde herr *Pettersson* från Södertälje för sin del särskildt:

»Såsom i bägge ifrågavarande motioner framhålles, har utvecklingen i vårt land under de senaste åren afgjort gått i riktning mot frigörelse från kyrkligt tvång. Sälunda hafva doptvånget, nattvardstvånget och vigseltvånget upphäfts. Dissenters' skattskyldighet har inskränkts. Och Riksdagen har hos Kungl. Maj:t begärt förslag angående afskaffande af edstvånget äfvensom ifrågasatt rätt för medlem af svenska kyrkan att utträda ur densamma utan skyldighet att därvid uppgifva annat trossamfund, till hvilket han ämnar öfvergå. Med denna utveckling torde ej öfverensstämma att fortfarande bibehålla den kyrkliga jordfästningens obligatoriska karaktär. Utskottets förmenande, att något verkligt behof af ett sådant upphäfvande icke framträd, vederlägges redan af förevarande från skilda ståndpunkter därom gjorda framställningar, afgifna af personer, hvilka hvar för sig kunna anses representativa för talrika grupper af medborgare.

Hvad omfattningen af begrafningstvångets upphäfvande beträffar, synes herr *Byström* i motiveringen till motionen nr 74 ifrågasätta, att endast vissa personer, som af ett frikyrkosamfunds predikantseminarium förklarats lämpliga och behöriga, skulle beklädas med rätten att förrätta jordfästning eller

begrafning. Herr Kjellberg åter synes i sin hemställan endast afse rätt för den, som sådant önskar, att under vissa villkor med laga verkan förordna, att hans lik skall jordfästas utan kyrkliga ceremonier. Då emellertid religionsfrihetens idé i lika mån kan åberopas till stöd för bägge framställningarna, ehuru motionärerna framställt densamma i olika belysning, synes det ej vara riktigt att bifalla den ena motionen utan att på samma gång också bifalla den andra. Endast på sådant sätt kan rättvisa skipas och verklig religionsfrihet på detta område vinnas.»

Herr *Widén* har begärt få här antecknadt, att han icke deltagit i behandlingen af detta ärende inom utskottet.
